

Uchwała Nr ..../...../18
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia ... . 2018 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018-2022

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 32 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t. j.: Dz. U. z 2017 r., poz. 1868 ze zm.) oraz art. 2 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (t. j.: Dz. U. z 2017 r., poz. 882 ze zm.) w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017- 2022 (Dz. U. z 2017 r., poz. 458) Rada Powiatu Grodziskiego uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018-2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grodziskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

do uchwały Nr...../...../18 Rady Powiatu Grodziskiego z dnia ..... 2018 r.
w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018 -
2022.

Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017- 2022, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017- 2022, wskazuje samorządy powiatów jako podmioty biorące udział w realizacji ww. Programu. Określa również cele i zadania dla poszczególnych podmiotów realizujących, w tym dla samorządów powiatów.

Jednym z zadań jest opracowanie lub aktualizacja lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń w zakresie zdrowia psychicznego.

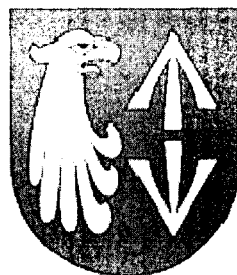
Projekt Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018-2022 dla Powiatu Grodziskiego został opracowany przez Zespół Koordynujący Realizację Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, powołany przez Zarząd Powiatu Grodziskiego uchwałą Nr 649/2017 z dnia 18 października 2017 r.

Przyjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.

p.o. Naczelnika
Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu

mgr inż. Barbara Madzelań-Sadoś

Załącznik
do uchwały Nr .....
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia ..... 2018 r.

**POWIATOWY PROGRAM
OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO
na lata 2018 -2022**

Grodzisk Mazowiecki, 2018

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp.....	str.2
II.	Struktura demograficzna Powiatu Grodziskiego.....	str.3
III.	Diagnoza występowania zaburzeń psychicznych na terenie Powiatu Grodziskiego...str.5	
	1. Poradnia Zdrowia Psychicznego.....	str.7
	1a Poradnia Leczenia Uzależnień	str.9
	2. Dane dotyczące wydawania orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu Niepełnosprawności osobom z zaburzeniami psychicznymi.....	str.9
	3. Dane o stanie osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.....	str.13
IV.	Formy wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	str.15
	1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.....	str.15
	2. Warsztaty Terapii Zajęciowej.....	str.16
	3. Środowiskowy Dom Samopomocy.....	str.17
	4. Dom Pomocy Społecznej.....	str.18
	5. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna.....	str.20
	6. Ośrodki Pomocy Społecznej.....	str.22
	7. Inne placówki.....	str.23
V.	Edukacja dzieci i młodzieży.....	str.25
VI.	Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.....	str.26
VII.	Dostęp do świadczeń, leczenia, opieki i potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Powiatu Grodziskiego – Analiza SWOT.....	str.28
VIII.	Cele i harmonogram zadań Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Grodziskiego	str.29
IX.	Podsumowanie	str.34

I. WSTĘP

Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018-2022 został opracowany na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 458) w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022.

Celem opracowania Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego jest przede wszystkim prawidłowe zdiagnozowanie sytuacji zdrowotnej mieszkańców naszego powiatu, przeprowadzenie analizy potrzeb i dostępności do każdego rodzaju świadczeń skierowanych do osób z zaburzeniami psychicznymi, a w efekcie końcowym ustalenie obszarów wymagających zmian, aktywizacji oraz podjęcia działań.

Należy zaznaczyć, że Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) opisuje zdrowie psychiczne jako: „*stan dobrego samopoczucia, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, może radzić sobie ze stresem w codziennym życiu, może wydajnie i owocnie pracować oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty*”.

Dla ludzi, zdrowie psychiczne jest kapitałem pozwalającym na realizowanie ich intelektualnego i emocjonalnego potencjału oraz znalezienie i odgrywanie swoich ról w życiu społecznym, w szkole i w pracy. W odniesieniu do społeczeństw, dobry stan zdrowia psychicznego ludzi pozytywnie wpływa na ich dobrobyt, solidarność i sprawiedliwość społeczną. Natomiast zły stan zdrowia psychicznego to problemy ze zdrowiem psychicznym oraz napięcie, osłabione funkcjonowanie połączone z cierpieniem. W stanie tym pojawiają się objawy i rozpoznawalne zaburzenia psychiczne, takie jak schizofrenia i depresja. Zły stan zdrowia psychicznego jest źródłem przeróżnych kosztów, strat i obciążeń.

Potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi lokuje się w czterech obszarach: medycznym, rodzinnym, wspólnotowym i rehabilitacyjnym.

Do obszaru medycznego należą takie działania jak: wczesne rozpoznanie, informacja o chorobie i leczeniu, opieka medyczna, hospitalizacja, wsparcie psychologiczne.

Do obszaru rehabilitacyjnego należy: wsparcie socjalne, edukacja, wsparcie zawodowe, opieka dzienna, opieka długoterminowa, zaspokojenie potrzeb duchowych.

Do obszaru rodzinnego należy: wyrabianie umiejętności opieki nad osobą chorą, umacnianie spójności rodziny, wsparcie w sytuacjach kryzysowych, wsparcie finansowe.

Do obszaru wspólnotowego należy: pełne uczestnictwo społeczne, unikanie dyskryminacji, przestrzeganie praw człowieka.

Zaburzenia psychiczne ciągle kojarzą się z izolacją, zamkniętym zakładem opieki, szpitalem psychiatrycznym, tymczasem osób cierpiących na różnego typu dolegliwości psychiczne jest w społeczeństwie coraz więcej. W dzisiejszych czasach zaburzenia psychiczne (takie jak nerwice) figurują na liście chorób cywilizacyjnych, dlatego tak istotna jest kwestia ochrony zdrowia psychicznego.

Na zaburzenia psychiczne w większym stopniu narażone są osoby bezdomne, żyjące w złych warunkach społeczno-ekonomicznych lub w biedzie, osoby niepełnosprawne, osoby pozostające pod wpływem stresów społecznych w związku ze zmianami społeczno-politycznymi i ekonomicznymi, rodziny i opiekunowie osób z zaburzeniami psychicznymi, osoby z przewlekłymi chorobami somatycznymi, a także osoby które przechodzą radykalne zmiany życiowe spowodowane np. utratą pracy, śmiercią kogoś bliskiego, rozwodem. Ludzie tacy mają trudności z integracją społeczną, jest im znacznie trudniej znaleźć pracę i dlatego częściej korzystają oni z zasiłków pomocy społecznej przez długi okres czasu. Obciążenie ekonomiczne i społeczne związane z grupami ryzyka jest znaczne i odnosi się między innymi do zwiększania się kosztów opieki zdrowotnej oraz pomocy społecznej, podwyższania się wskaźników przestępczości, rozwodów, a także wielu innych konsekwencji społecznych i ekonomicznych. W społeczeństwie nadal dominującym odczuciem wobec

problemów zdrowia psychicznego jest lęk, przerażenie, bezradność i obojętność. Związane jest to z niewielką znajomością problemu oraz stereotypowym postrzeganiem osób dotkniętych chorobami psychicznymi. Dlatego tak istotnym jest budowanie oraz promowanie zintegrowanych systemów pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w ramach których oferuje się pomoc medyczną, socjalną, edukacyjną i prawną.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego nakłada na organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane obowiązek zapewnienia ochrony zdrowia psychicznego. W działaniach na rzecz ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć również stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Zgodnie z art. 2 wyżej wymienionej ustawy, ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

1. promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym,
2. zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
3. kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Zadania te są realizowane w ramach Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Przy realizacji Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego niezbędne są działania informacyjno-edukacyjne promujące zdrowie psychiczne, które opierać się będą na aktywności środowiska medycznego, administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz środków masowego przekazu. Najlepsze efekty takich działań osiąga się na poziomie lokalnym, gdyż najłatwiej jest tu dotrzeć do szerokiego spektrum odbiorców, przy jednoczesnym ukierunkowaniu działań na konkretne uwarunkowania i potrzeby danej społeczności. Służy temu celowi ma właśnie Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego.

II. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA POWIATU

Powiat Grodziski położony jest w zachodniej części województwa mazowieckiego, w odległości ok. 30 km na południowy zachód od Warszawy. To jeden z 42 powiatów Mazowsza. Jest powiatem ziemskim o powierzchni 367 km² i liczy 91647 tysięcy mieszkańców. Graniczy z powiatami: pruskowskim, grójeckim, żyrardowskim, warszawskim zachodnim i sochaczewskim.

W skład administracyjny Powiatu wchodzi 6 gmin bardzo zróżnicowanych pod względem infrastruktury i walorów przyrodniczych. Gminą miejsko-wiejską jest Grodzisk Mazowiecki – stolica Powiatu. Gminy miejskie to: Milanówek i miasto ogród – Podkowa Leśna. Gminy wiejskie to: Baranów, Jaktorów i Żabia Wola.

Gmina Grodzisk Mazowiecki zajmuje powierzchnię 107 km². W jej skład wchodzi miasto Grodzisk Mazowiecki oraz 35 wsi. Liczba ludności gminy wynosi 45837; w tym mieszkańcy miasta – 30593, mieszkańcy wsi – 15244. Liczba ludność w wieku przedprodukcyjnym wynosi 8287 (4006 dziewcząt i 4281 chłopców), w wieku produkcyjnym – 29103 (14224 kobiet i 14879 mężczyzn), w wieku poprodukcyjnym – 8447 (5870 kobiet i 2577 mężczyzn). Atutem gminy jest niewątpliwie łatwy dojazd do Warszawy zarówno dzięki publicznemu transportowi (WKD i PKP), ale również dobremu usytuowaniu autostrady A2.

Gmina Baranów zajmuje powierzchnię 75,73 km². W jej skład wchodzi 21 sołectw. Gminę zamieszkuje obecnie 5240 osób. Liczba ludność w wieku przedprodukcyjnym wynosi 945,

w wieku produkcyjnym – 3371 (1528 kobiet i 1843 mężczyzn), w wieku poprodukcyjnym – 924 (632 kobiety i 292 mężczyzn). Gmina ma charakter typowo rolniczy, dochód z rolnictwa jest jednym z podstawowych źródeł utrzymania mieszkańców, działalność gospodarcza innego rodzaju podejmowana jest na niewielką skalę.

Gmina Jaktorów jest również gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 55,24 km². Gmina podzielona jest na 14 sołectw. Liczba mieszkańców gminy wynosi 11965, w tym w wieku przedprodukcyjnym – 2538 (1211 dziewcząt i 1327 chłopców), w wieku produkcyjnym – 7383 (3485 kobiet i 3898 mężczyzn), w wieku poprodukcyjnym – 2044 (1395 kobiet i 649 mężczyzn). Przez teren gminy przechodzi droga wojewódzka nr 719, linia kolejowa Warszawa - Skierniewice oraz Centralna Magistrała Kolejowa.

Gmina Milanówek (gmina miejska) o powierzchni 13,52 km². Liczba ludności Milanówka wynosi 16 347, w tym w wieku przedprodukcyjnym – 2961 (1450 dziewcząt i 1511 chłopców, w wieku produkcyjnym – 9691 (4691 kobiet i 5000 mężczyzn) i w wieku poprodukcyjnym – 3695 (2542 kobiety i 1153 mężczyzn). Ok. 30% aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w przemyśle i budownictwie, po ok. 10% w sektorze usług, finansów, i rolnictwa.

Gmina Podkowa Leśna położona jest na terenach leśnych i zajmuje powierzchnię 10,13 km². Jest to najmniejsza i najmniej liczna gmina powiatu grodziskiego – obecnie 3853 mieszkańców, w tym, w wieku przedprodukcyjnym – 577 (274 dziewcząt i 303 chłopców), w wieku produkcyjnym – 2246 (1109 kobiet i 1137 mężczyzn) i w wieku poprodukcyjnym – 1030 (652 kobiety i 378 mężczyzn). Założenie miasta było bezpośrednio związane z Elektryczną Koleją Dojazdową.

Gmina Żabia Wola zajmuje powierzchnię 105,61 km². Obecnie mieszka tu 8405 osób, z czego w wieku przedprodukcyjnym – 1589 (744 dziewczęta i 845 chłopców), w wieku produkcyjnym – 5497 (kobiety – 2575, mężczyźni – 2922) i w wieku poprodukcyjnym – 1319 (kobiety – 886, mężczyźni – 433). Duże powierzchnie leśne stanowią cenne ekosystemy (w tym Skulski Las i Skulskie Dęby). Gmina jest atrakcyjna nie tylko pod względem przyrodniczym, ale również inwestycyjnym; jest usytuowana blisko Warszawy, do której prowadzi Trasa Katowicka, co sprawia, że dojazd jest bardzo szybki.

Tabela 1. Liczba ludności Powiatu Grodziskiego wg faktycznego miejsca zamieszkania w latach 2013-2016.

Rok	Liczba ludności					Gęstość zaludnienia (liczba ludności/1 km ²)
	Ogółem	w miastach		na wsi		
		(w osobach)	% ogółu	(w osobach)	% ogółu	
2013	88 634	50 186	56,62	38 448	43,38	241
2014	89 663	50 378	56,19	39 285	43,81	244
2015	90 656	50 590	55,80	40 066	44,20	247
2016	91 647	50 793	55,42	40 854	44,58	250

Zródło: opracowanie własne na podst. danych z www.stat.gov.pl

Z powyższej tabeli wynika, że na przestrzeni czterech ostatnich lat, liczba ludności Powiatu zwiększyła się o 3013 osób co stanowi 3,39%.

Wykres 1. Liczba ludności w Powiecie Grodziskim ogółem, w mieście i na wsi.

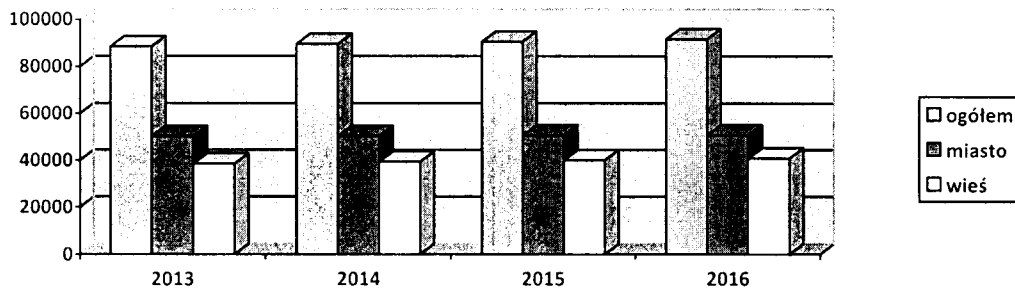

Tabela 2. Szczegółowa struktura demograficzna Powiatu Grodziskiego w roku 2016.

Powiat Grodziski	Liczba ludności							
	wg płci (w osobach)		wg biologicznych grup wiekowych			wg ekonomicznych grup wiekowych		
	mężczyźni	kobiety	(w % populacji)					
			0-14 lat	15-64 lat	65 lat i więcej	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
	43 921	47 726	17,5	63,4	19,1	20,6	60,3	19,1

III. DIAGNOZA WYSTĘPOWANIA ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH NA TERENIE POWIATU GRODZISKIEGO

Przy ustaleniu liczby osób z zaburzeniami psychicznymi wzięto pod uwagę następujące dane:

- liczba mieszkańców województwa mazowieckiego (stan na 31.12.2016 r.) – 5 365 898,
- liczba mieszkańców Powiatu Grodziskiego (stan na 31.12.2016 r.) – 91 647, co stanowi 1,7 % mieszkańców Mazowsza.

Dane dotyczące liczby pacjentów objętych psychiatryczną opieką zdrowotną – ogółem, bez podziału na formę i przyczynę leczenia:

- liczba mieszkańców Mazowsza leczona psychiatrycznie (stan na 31.12.2016 r.) – 21 000 w szpitalach i na oddziałach psychiatrycznych, 200 000 w poradniach zdrowia psychicznego oraz 3 000 w innych formach opieki psychiatrycznej,
- liczba mieszkańców Powiatu Grodziskiego leczona psychiatrycznie (stan na 31.12.2016 r.) w Poradni Zdrowia Psychicznego - 1743 osoby (1,9% mieszkańców Powiatu), co stanowi 0,03% mieszkańców Mazowsza.

Na szczególną uwagę w diagnozie występowania zaburzeń psychicznych na terenie Powiatu Grodziskiego zasługują dane dotyczące liczby udzielonych porad i liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, która przedstawia się następująco:

Tabela 3. Liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na terenie Powiatu Grodziskiego w latach 2013-2016.

Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	Liczba placówek			
	2013	2014	2015	2016
Przychodnie - ogółem	32	34	40	41
Przychodnie samorządowe	1	1	1	1
Apteki	34	34	35	35
Punkty apteczne	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne, na podst. danych z www.stat.gov.pl.

Tabela 4. Liczba udzielonych porad w placówkach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na terenie Powiatu Grodziskiego w latach 2013-2016.

Porady lekarskie	Liczba porad			
	2013	2014	2015	2016
Porady lekarskie - ogółem	542 042	573 048	586 373	610 228
- na wsi	3	2	2	2
Podstawowa opieka zdrowotna - porady ogółem	368 455	386 561	391 210	406 085
- w przychodniach podlegających samorządowi	12 624	12 684	13 004	13 411

Źródło: opracowanie własne, na podst. danych z www.stat.gov.pl

W ramach lecznictwa psychiatrycznego i uzależnień w roku 2017 na terenie Powiatu Grodziskiego realizowana była opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi w postaci ambulatoryjnego leczenia psychiatrycznego:

- 1) poradnia zdrowia psychicznego (świadczenia w zakresie zdrowia psychicznego dla dorosłych),
- 2) poradnia leczenia uzależnień (świadczenia w zakresie leczenia uzależnień).

Tabela 5. Działalność Poradni Zdrowia Psychicznego w Grodzisku Maz. w latach 2014-2016.

Porady udzielone w poradni/gabinecie		Liczba porad		
		2014	2015	2016
Liczba porad - ogółem		7288	7786	7273
z tego:	lekarskich	6455	6188	5735
	psychologa	833	907	908
	innego terapeuty	-	691	630
Inne świadczenia		Liczba porad		
		2014	2015	2016
Psychoterapia indywidualna	osób:	-	691	630
Psychoterapia grupowa /rodzinna	osób:	-	-	-
Interwencje pracownika socjalnego		-	-	-
Wizyty w środowisku chorego		-	30	29
Skierowanie do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych		-	-	16

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j.: Dz. U. z 2017 r., poz. 882 ze zm.) mówiąc o osobach z zaburzeniami psychicznymi mamy na myśli osoby:

- chore psychicznie (wykazujące zaburzenia psychotyczne)
- upośledzone umysłowo.
- wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba taka wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Osoby psychicznie chore cierpią na zaburzenia psychiczne charakteryzujące się zmianami w zakresie myślenia, świadomości, intelektu, woli, uczuć działania i innych czynników psychicznych, prowadzące do znacznych zaburzeń wpływających na zachowanie i funkcjonowanie emocjonalne, społeczne i poznawcze. Polega ono na nieodpowiedzialnych

reakcjach emocjonalnych o różnej postaci i stopniu nasilenia, na zniekształceniach procesu rozumienia i komunikacji.

Na ogół osoby psychicznie chore nie potrafią świadomie kierować swoim własnym losem, być samodzielne i niezależne od innych. Wiele z nich musi być izolowanych od społeczeństwa.

Formalnie choroby psychiczne podzielone zostały na:

- psychozy (np. schizofrenia, psychoza maniako-depresyjna)
- choroby uwarunkowane organicznie (np. otępienie, degeneracyjne choroby mózgu)
- nerwice (np. stany lękowe, obsesje)
- zaburzenia zachowania i osobowości.

Zgodnie z art. 7 ww. ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo bez względu na stopień upośledzenia organizuje się naukę i zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze w przedszkolach, szkołach, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, ośrodkach rehabilitacyjno-wychowawczych, w domach pomocy społecznej i podmiotach leczniczych, a także w domu rodzinnym.

Pierwszą i najważniejszą rzeczą jest rozróżnienie niepełnosprawności intelektualnej i choroby psychicznej, gdyż od tego zależy zróżnicowanie potrzeb i oczekiwań osób dotkniętych niepełnosprawnością.

Niepełnosprawność intelektualna jest stanem, a nie chorobą, jest skutkiem nieprawidłowej budowy lub uszkodzenia mózgu w życiu płodowym, w czasie porodu lub krótko po urodzeniu.

Przy niepełnosprawności intelektualnej głębokiej występują sprzężenia z innymi niepełnosprawnościami lub chorobami.

Niepełnosprawność intelektualną charakteryzują dwa czynniki:

- 1) funkcjonowanie intelektualne poniżej średniego poziomu normy wiekowej,
- 2) wyraźne uszkodzenie zdolności przystosowania się do społeczeństwa.

Rozróżniamy 4 stopnie niepełnosprawności intelektualnej: lekką, umiarkowaną, znaczną i głęboką.

Głównym problemem niepełnosprawności intelektualnej jest trudność w rozumieniu czy uczeniu się z wykorzystaniem myślenia logicznego, wyobraźni i pamięci.

Mocną stroną osób niepełnosprawnych intelektualnie są dobre emocje i możliwości w zakresie funkcjonowania społecznego. Dotyczy to zwłaszcza osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną głębszych stopni, uczą się z wykorzystaniem konkretów, praktycznej działalności, w powtarzalnych sytuacjach, we współpracy z innymi, w sprzyjającej atmosferze bezpieczeństwa, akceptacji i doświadczania sukcesów. Najlepszą szkołą dla nich jest udział w autentycznym życiu oraz kontaktach z rówieśnikami.

1. PORADNIA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Poradnia Zdrowia Psychicznego w Grodzisku Mazowieckim

oferuje specjalistyczną pomoc psychiatryczną, psychologiczną i terapeutyczną (wyłącznie w zakresie psychiatryczno-psychologicznym - nie zajmuje się terapią uzależnień). Głównym celem Poradni Zdrowia Psychicznego jest złagodzenie i stopniowe eliminowanie cierpienia psychicznego.

Tabela 6. Dane Poradni Zdrowia Psychicznego dot. leczenia ambulatoryjnego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

	Wyszczególnienie	Leczeni		w tym: leczeni ogółem w wieku lat				z kolumny I leczeni po raz pierwszy w życiu		w tym: leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat					
		Ogółem	w tym: mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	Ogółem	w tym mężczyzn	0-18	19-29	30-64	65 i więcej		
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	Ogółem z zaburzeniami psychicznymi (suma wierszy 2-16)	1743	549	11	139	1181	93	749	213	6	164	343	236		
2	zaburzenia organiczne (F00 - 09)	316	139	-	1	149	166	78	23	2	11	18	47		
3	Schizofrenia (F20)	189	90	-	10	153	26	29	9	-	7	18	4		
4	Zaburzenia schizotypowe: schizoafektywne i urojeniowe schizofrenii (F21-F29) /bez	33	12	-	-	21	12	7	3	-	-	6	1		
5	Epizody afektywne (F30-F32)	53	9	3	6	33	11	31	12	1	5	24	1		
6	Depresje nawracające i zaburzenia dwubiegunowe (F31 i F33)	376	70	1	15	269	91	35	9	-	3	23	9		
7	Inne zaburzenia nastroju (afektywne) (F34-F39)	47	7	-	2	39	6	12	3	-	-	8	4		
8	Zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoforniczne (F40-F48)	436	86	1	47	332	56	241	76	-	12	202	27		
9	Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami odżywiania(F50)	3	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-		
10	Inne zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi (F51-F59)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
11	Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych (F60-F69)	15	8	-	4	11	-	7	3	-	1	4	2		
12	Upośledzenie umysłowe (F70-F79)	65	36	1	15	45	4	12	4	-	4	6	2		
13	Całościowe zaburzenia rozwojowe (F84)	6	4	1	4	1	-	1	1	1	-	-	-		
14	Pozostałe zaburzenia rozwoju psychicznego (F80-F83, F88, F89)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
17	Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym (F90-F98)	4	3	-	1	2	1	3	-	-	-	3	-		
16	Nieokreślone zaburzenia psychiczne (F99)	188	77	5	32	115	36	293	87	2	31	48	6		
	Wyszczególnienie	Leczeni		w tym: leczeni ogółem w wieku lat				z kolumny I leczeni po raz pierwszy w życiu		w tym: leczeni po raz pierwszy w życiu w wieku lat					
		Ogółem	w tym: mężczyźni	0-18	19-29	30-64	65 i więcej	Ogółem	w tym mężczyzn	0-18	19-29	30-64	65 i więcej		
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
17	z wiersza 1	mężczyźni		9	47	424	89			3	4	198	8		
18		osoby zamieszkałe na wsi		561	191	12	53	412	84	141	79	7	19	91	24
19		opieka czynna		213	89	-	12	174	27	8	3	-	1	5	2

1a. PORADNIA LECZENIA UZALEŻNIEŃ

Poradnia Leczenia Uzależnień w Grodzisku Mazowieckim

obejmuje specjalistyczną, ambulatoryjną opieką zdrowotną osoby pijące szkodliwie, uzależnione od alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych (leki, narkotyki) oraz członków ich rodzin, czyli osoby współuzależnione, dzieci i młodzież doświadczające problemów spowodowanych pićm alkoholu i używaniem narkotyków, dorosłe dzieci alkoholików, osoby dotknięte problemem hazardu, pracoholizmu i infoholizmu, osoby doświadczające różnych form przemocy oraz rodziców i nauczycieli, dzieci i młodzieży z trudnościami szkolnymi, zaburzeniami zachowania, eksperymentującymi z alkoholem i narkotykami.

Placówka oferuje stacjonarną i kompleksową terapię uzależnień. Przyjmuje pacjentów: kobiety i mężczyźn używających szkodliwie alkoholu, uzależnionych do alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych, z zaburzeniami nawyków i popędów, uzależnionych od hazardu.

W Poradni Leczenia Uzależnień zakres świadczeń terapeutycznych obejmuje:

1. realizację programu psychoterapii dla osób uzależnionych od alkoholu, środków psychoaktywnych i hazardu,
2. realizację programu psychoterapii dla osób żyjących w bliskich związkach z osobą uzależnioną, tzn. osób współuzależnionych,
3. pomoc osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych w celu znalezienia odpowiedniej placówki zajmującej się danym problemem, np. dzieci z rodzin alkoholowych wykorzystywane seksualnie, przemoc w rodzinie,
4. kierowanie pacjentów uzależnionych na leczenie stacjonarne do szpitali specjalistycznych,
5. inne zaburzenia zachowań.

Poradnia posiada kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Tabela 7. Działalność Poradni Leczenia Uzależnień w Grodzisku Maz. w zakresie udzielanych porad w latach 2014-2017.

Rok	Ogółem	Uzależnionych	Współuzależnionych
2014	457	376	81
2015	420	336	84
2016	431	355	76
2017	427	362	65

2. DANE DOTYCZĄCE WYDAWANIA ORZECZEŃ O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI I STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI, OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,

działa przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim. Podstawowym zadaniem systemu orzecznictwa o niepełnosprawności jest ustalanie, na podstawie ocen wystawionych przez lekarza i ocen specjalisty, ograniczeń zdolności do samodzielnego funkcjonowania w różnorodnych sferach życia związanych z aktywnością człowieka oraz ustalenie możliwości korzystania z różnych ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym na podstawie przepisów prawa.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Maz. wydaje orzeczenia o niepełnosprawności dla osób, które nie ukończyły 16 roku życia i orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia.

Zespół wydaje również orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień dla osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy. Orzeczenie jest podstawą do wnioskowania o wydanie legitymacji dokumentującej status osoby niepełnosprawnej, a także karty parkingowej, gdy spełnione są przesłanki do jej wydania. Orzeczenie stanowi podstawę do przyznania różnego rodzaju ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Osoby z orzeczeniem mogą ubiegać się z NFZ o bezpłatne lub z dopłatą zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze, czy wnioskować w PCPR o dofinansowanie w zakup sprzętu, turnusów rehabilitacyjnych. Jeśli udokumentowane wydatki nie zostały sfinansowane w jakiegokolwiek formie można odliczyć je od podatku dochodowego. Wydatki takie jak adaptacja mieszkań czy przystosowanie samochodu do potrzeb niepełnosprawności, zakup sprzętu rehabilitacyjnego, odpłatność za pobyt na leczeniu uzdrowiskowym, w zakładach rehabilitacji czy opiekuńczo-leczniczych można odliczyć w całości. Natomiast odliczenia limitowane to dojazd na rehabilitację czy zakup leków niezbędnych do życia.

W Ośrodkach Pomocy Społecznej można ubiegać się o świadczenia pieniężne, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Osoby legitymujące się orzeczeniem, uprawnione są do bezpłatnych lub ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego PKP i PKS, zgodnie z obowiązującymi regulacjami danego przewoźnika.

Natomiast osoby pracujące mogą korzystać z określonych przywilejów pracowniczych, takich jak prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego, czy krótszego wymiaru czasu pracy.

Dane dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci do 16 roku życia i orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia, wydane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności dla mieszkańców Powiatu Grodziskiego.

Orzeczenia wydawane osobom po 16-ym roku życia z symbolem niepełnosprawności:

01-U (upośledzenia umysłowe począwszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym),

02-P (w tym: zaburzenia psychosomatyczne, zaburzenia nastroju począwszy od zaburzeń o umiarkowanym stopniu nasilenia, utrwalone zaburzenia lękowe o znacznym stopniu nasilenia, zespoły otępienne),

12-C (całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16 rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia).

Tabela 8. Liczba wydanych orzeczeń ze względu na przyczynę niepełnosprawności w latach 2014-2017.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń			
	2014	2015	2016	2017
01-U	37	31	20	19
02-P	130	121	113	114
12-C	5	8	11	14
RAZEM	172	160	144	147

Tabela 8a. Liczba wydanych orzeczeń z symbolem 01-U, 02-P, 12-C z podziałem na uzyskany stopień niepełnosprawności, w latach 2014-2017.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń											
	stopień znaczny				stopień umiarkowany				stopień lekki			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
01-U	7	8	9	7	28	18	10	11	2	5	1	1
02-P	20	18	25	23	100	91	79	77	10	12	9	14
12-C	2	2	4	3	3	5	6	7	-	1	1	4
RAZEM	29	28	38	33	131	114	95	95	12	18	11	19

Tabela 8b. Liczba wydanych orzeczeń z symbolem 01-U, 02-P, 12-C w grupach wiekowych, w latach 2014-2017.

Liczba wydanych orzeczeń dla osób w wieku:															
16-25 lat				26-40 lat				41-60 lat				powyżej 61 roku			
2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
42	43	44	38	41	32	28	22	62	71	43	52	27	14	29	35

Tabela 8c. Liczba wydanych orzeczeń z symbolem 01-U, 02-P, 12-C dla kobiet i mężczyzn, w latach 2014-2017.

Płeć	Liczba wydanych orzeczeń			
	2014	2015	2016	2017
kobieta	99	81	69	69
mężczyzna	73	79	75	78

Orzeczenia wydawane osobom do 16-ego roku życia z symbolem niepełnosprawności: 01-U, 02-P, 12-C.

Tabela 9. Liczba wydanych orzeczeń ze względu na przyczynę niepełnosprawności w latach 2014-2017.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń			
	2014	2015	2016	2017
01-U	10	9	13	7
02-P	10	4	4	3
12-C	48	74	82	65
RAZEM	64	87	99	75

Tabela 9a. Liczba wydanych orzeczeń z symbolem 01-U, 02-P, 12-C w grupach wiekowych, w latach 2014-2017.

Liczba wydanych orzeczeń dla dzieci											
0-3 lata				4-7 lat				8-16 lat			
2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
42	43	44	12	41	32	28	23	62	71	43	40

Tabela 9b. Liczba wydanych orzeczeń z symbolem 01-U, 02-P, 12-C dla dziewczynek i chłopców, w latach 2014-2017.

Płeć	Liczba wydanych orzeczeń			
	2014	2015	2016	2017
dziewczynka	19	20	19	24
chłopiec	45	67	80	51

Na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, można stwierdzić, że na przełomie lat 2014 ÷ 2017 w Powiecie Grodziskim zanotowano wzrost procentowy liczby dzieci z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi w stosunku do pozostałych przyczyn niepełnosprawności. Jeżeli weźmiemy pod uwagę grupy wiekowe, to na podstawie danych pokazanych w Tabeli 10 (poniżej), odsetek dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności z przyczyny całościowych zaburzeń rozwojowych (C-12) najwyższy jest w grupie wiekowej 8 – 16 lat.

Tabela 10. Liczba dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności z przyczyny całościowych zaburzeń rozwojowych, w stosunku do dzieci z orzeczeniami z przyczyny pozostałych 11 grup niepełnosprawności w okresie od 2014 – 2017 r.

Rok	Liczba dzieci z całościowym zaburzeniem rozwojowym	% dzieci z całościowym zaburzeniem rozwojowym w stosunku do dzieci z przyczynami pozostałych 11 grup niepełnosprawności			
	ogółem	ogółem	0-3 lat	4 - 7 lat	8 - 16 lat
2014	48	21	5	8	8
2015	74	33	6	10	17
2016	82	40	7	14	19
2017	65	34	6	11	17

Do całościowych zaburzeń rozwojowych, zgodnie z powszechnie przyjętymi kryteriami (APA, DSM-IV-TR, ICD-10), zalicza się: Autyzm dziecięcy, Autyzm atypowy, Zespół Retta, dziecięce zaburzenia dezintegracyjne, zaburzenia hiperkinetyczne z towarzyszącym upośledzeniem umysłowym i ruchami stereotypowymi, Zespół Aspergera oraz inne całościowe zaburzenia rozwojowe.

Grupa całościowych zaburzeń rozwoju dziecka charakteryzuje się opóźnieniem lub nieprawidłowościami w zakresie relacji społecznych, zakłóceniami zdolności komunikacji, uczuć i budowania relacji interpersonalnych, zaburzeniem i stereotypowością zachowania oraz trudnościami z integracją wrażeń zmysłowych.

Zaburzeniom tym towarzyszą różnego rodzaju zaburzenia psychiczne, choroby somatyczne lub upośledzenia umysłowe rozpoznawalne na podstawie specyficznego wzorca zachowań.

Istotnym elementem wsparcia rodziców dzieci z całościowym zaburzeniem rozwojowym jest system wczesnego rozpoznania nieprawidłowości w rozwoju dziecka. Wczesne rozpoznanie zaburzeń, które są bardzo zróżnicowane, pozwala na wprowadzenie odpowiedniej terapii, która w wielu przypadkach jest kluczowa do poprawy funkcjonowania dziecka.

Tabela 11. Podobieństwa i różnice w kryteriach diagnostycznych całościowych zaburzeń rozwojowych, według Haris, Glasberg i Ricca.

Diagnoza	Zaburzenia rozwoju społecznego	Zaburzenia mowy	Sztywne zachowania	Pogorszenie funkcjonowania	Upośledzenie umysłowe
Autyzm	X	X	X	-	X/-
Zespół Retta	X	X	X	X	X
Zaburzenia dezintegracyjne	X	X	X	X	X
Zespół Aspergera	X	-	X	-	-

3. DANE O STANIE OSÓB BEZROBOTNYCH NIEPEŁNOSPRAWNYCH, w tym z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI.

W modelu medycznym niepełnosprawność to długotrwały stan występowania pewnych ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu człowieka. Ograniczenia te spowodowane są na skutek obniżenia sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Jest to także uszkodzenie, czyli utrata lub wada psychiczna, fizjologiczna, anatomiczna struktury organizmu. Utrata ta może być całkowita, częściowa, trwała lub okresowa, wrodzona lub nabyta, ustabilizowana lub progresywna.

Populacja osób niepełnosprawnych dzieli się na dwie podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie, czyli mające odpowiednie, aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez uprawniony do tego organ,
- osoby niepełnosprawne biologicznie, czyli nie posiadające orzeczenia o niepełnosprawności, jednakże deklarujące całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności.

Na terenie Powiatu Grodziskiego prowadzona jest przez Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Maz. ewidencja osób niepełnosprawnych - bezrobotnych i poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu.

Tabela 12. Struktura osób będących w ewidencji osób niepełnosprawnych oraz poszukujących pracy (posiadających rentę z tytułu niezdolności do pracy) w latach 2014 – 2017.

Rok	Liczba osób niepełnosprawnych	
	bezrobotni	poszukujący pracy
2014	130	39
2015	120	42
2016	102	16
2017	63	12

Tabela 13. Struktura osób będących w ewidencji osób niepełnosprawnych oraz poszukujących pracy - wg wieku w latach 2014 – 2017.

Kategoria wiekowa	Liczba osób niepełnosprawnych		Kategoria wiekowa	Liczba osób niepełnosprawnych					
	bezrobotni	poszukujący pracy		bezrobotni			poszukujący pracy		
				2014	2015	2016	2017	2015	2016
18-24	10	3	18-24	6	2	3	4	1	1
25-34	17	7	25-29	7	4	3	4	1	1
35-44	19	5	30-39	19	17	9	5	4	1
45-54	32	10	40-44	15	10	8	3	3	4
			45-49	9	9	7	5	1	2
			50-54	14	14	10	4	1	0
55-59	36	7	55-59	27	27	15	5	2	2
60 i więcej	16	7	60 i więcej	23	19	8	12	3	1
RAZEM	130	39	RAZEM	120	102	63	42	16	12

Tabela 13a. Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy wg stopnia niepełnosprawności.

Stopień niepełnosprawności	Liczba osób							
	bezrobotni				poszukujący pracy			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
znaczny	2	3	-	1	6	5	3	4
umiarkowany	48	40	41	24	22	24	11	7
lekki	80	77	61	38	11	13	2	1

Tabela 13b. Strukturę osób niepełnosprawnych zamieszkujących Powiat Grodziski ze względu na rodzaj niepełnosprawności.

Przyczyna niepełnosprawności	Liczba osób							
	bezrobotni				poszukujący pracy			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Upośledzenie umysłowe	2	1	3	3	-	-	-	-
Choroby psychiczne	15	17	12	9	4	7	3	3
Zaburzenie głosu, mowy i choroby słuchu	13	12	14	3	3	1	-	-
Choroby narządu wzroku	9	8	6	2	4	3	1	2
Upośledzenia narządu ruchu	25	27	17	14	11	9	3	2
Epilepsja	5	5	6	5	1	2	1	-
Choroby układu oddechowego i układu krążenia	12	12	10	3	3	4	1	1
Choroby układu pokarmowego	3	2	3	0	2	1	-	-
Choroby układu moczowo-płciowego	2	3	3	1	-	1	-	-
Choroby neurologiczne	22	16	18	16	8	8	4	2
- inne	22	15	10	6	3	6	3	2
- nieustalony	-	2	-	1	-	-	-	-

Tabela 13c. Struktura osób niepełnosprawnych zamieszkujących Powiat Grodziski ze względu na wykształcenie.

Wykształcenie	Liczba osób							
	bezrobotni				poszukujący pracy			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Wyższe	9	8	10	5	10	9	5	1
Policealne i średnie zawodowe	28	25	20	10	20	9	3	5
Średnie ogólnokształcące	10	11	10	6	10	6	2	1
Zasadnicze zawodowe	43	37	34	22	34	8	2	1
w tym specjalne	-	1	1	1	1	-	-	-
Gimnazjalne	1	1	-	3	-	2	1	1
w tym specjalne	1	-	-	-	-	1	1	-
Podstawowe i podstawowe nieukończone	39	38	28	18	28	8	3	3

Według danych ze sprawozdania MPiPS – 01 na koniec grudnia 2017 r. zarejestrowane były w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Mazowieckim 63 osoby niepełnosprawne bezrobotne. W porównaniu do grudnia 2014 r. nastąpił spadek o 67 osób. Zmniejszyła się również liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, które aktywnie poszukują pracy.

IV. FORMY WSPARCIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim

Głównym zadaniem PCPR jest opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W zakresie zadań Centrum znajduje się również organizowanie opieki w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej. Istotną częścią działalności PCPR są również zadania związane z wykorzystaniem środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, dzięki którym możliwa staje się szybka aktywizacja zawodowa i społeczna osób, które utraciły sprawność organizmu. Realizując zadania z zakresu pomocy społecznej, a także rehabilitacji społecznej, które mają na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, instytucja świadczy wsparcie w postaci dofinansowania ze środków PFRON, terapii oraz wsparcia pedagogicznego osób i rodzin znajdujących się sytuacjach kryzysowych.

PCPR prowadzi również specjalistyczne poradnictwo, w ramach którego świadczone są usługi z zakresu poradnictwa prawnego, konsultacje w sprawach różnego rodzaju uzależnień, a także usługi z zakresu poradnictwa i terapii psychologicznych oraz psychiatrycznych.

Tabela 14. Liczba osób niepełnosprawnych (w tym z symbolem 01-U, 02-P, 12-C) które otrzymały dofinansowanie w roku 2015, 2016 i 2017.

Wyszczególnienie dofinansowanych działań	Liczba osób					
	2015		2016		2017	
	ogółem	z symbolem 01-U, 02-P, 12-C	ogółem	z symbolem 01-U, 02-P, 12-C	ogółem	z symbolem 01-U, 02-P, 12-C
Turnus rehabilitacyjny	66	20	61	25	100	28
Zakup przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego	154	15	106	13	130	13
Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	11	-	41	10	22	5
Inne formy wsparcia – pilotażowy program „Aktywny samorząd”	42	3	41	3	41	1

2. Terapii Zajęciowej

2a. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „MALWA PLUS” w Grodzisku Mazowieckim

jest częścią jednostki organizacyjnej, utworzoną w celu realizacji poprzez różne formy aktywności procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością, niezdolnych do podjęcia samodzielnej pracy oraz posiadają orzeczoną grupę niepełnosprawności wraz ze wskazaniem do WTZ.

Warsztat jest placówką pobytu dziennego. Uczestnicy z Powiatu Grodziskiego są dowożeni na zajęcia busem. Zajęcia prowadzone są przez terapeutów zajęciowych w 7 pracowniach: stolarskiej, ceramicznej, rękodzielniczo-szwalnicy, umiejętności społecznych, komputerowej, kulinarnej i plastycznej. Odbywają się także zajęcia z rehabilitantem i psychologiem (zarówno indywidualne, jak i grupowe). Do WTZ uczęszcza obecnie 40 podopiecznych. Dzięki codziennym zajęciom uczestnicy mają szansę budowania wiary we własne siły, poznawania swoich talentów i możliwości, które są przeogromne, a w dużej mierze nieosiągalne w świecie bez „pomocnej dłoni”.

Warsztat to także możliwość brania udziału w wielu dodatkowych wydarzeniach, jak np. wycieczki, kiermasze świąteczne, wystawy, a także imprezy sportowe i kulturalne o charakterze integracyjnym. W WTZ powstaną w najbliższym czasie dodatkowe 2 pracownie: witrażu oraz ekonomiczna, a ponadto rozpocznie się realizacja projektu: „Aktywizacja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych” w WTZ „Malwa Plus” oraz w Świetlicy Integracyjnej, który to projekt współfinansowany będzie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Uczestnicy Warsztatów Zajęciowych są osobami z niepełnosprawnością intelektualną, zaburzeniami psychicznymi oraz zaburzeniami sprzężonymi. Realizują one zadania zmierzające do ogólnego rozwoju, poprawy sprawności psychofizycznej niezbędnej do prowadzenia samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych predyspozycji.

Na zajęciach warsztatowych realizowane są następujących formy terapii:

- a) trening umiejętności społecznych,
- b) trening higieniczny,
- c) trening kulinarny,
- d) trening komputerowy,

- e) zajęcia stolarskie,
- f) arteterapia,
- g) trening relaksacyjny.

Istotną rolę odgrywa również psychoedukacja w kontekście choroby, sytuacji kryzysowych oraz kształtowanie świadomych lub wyuczonych postaw wobec własnego zdrowia. Indywidualne rozmowy z psychologiem mają na celu dostarczenie wsparcia emocjonalnego w bieżących trudnościach w funkcjonowaniu społecznym.

Tabela 15. Liczba osób niepełnosprawnych (w tym z symbolem 01-U, 02-P, 12-C) uczestniczących w WTZ przy Stow.na Rz.O.N. „Malwa Plus” w Grodzisku Maz. w roku 2014 – 2017.

Rok	Liczba osób niepełnosprawnych (symbol przyczyny)			
	ogółem	01-U	02-P	12-C
2014	36	18	10	--
2015	38	19	11	2
2016	40	20	12	2
2017	40	20	12	2

2b. Warsztat Terapii Zajęciowej

przy Domu Rehabilitacyjno - Opiekuńczym Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku

powołany został, jako miejsce pobytu dziennego, terapii i rehabilitacji dorosłych osób z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności potrzebnych do samodzielnego i aktywnego życia w środowisku. W zajęciach warsztatowych udział bierze 30 podopiecznych, posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do udziału w Warsztacie Terapii Zajęciowej. Terapia realizowana jest na podstawie Indywidualnego Programu Terapii i Rehabilitacji, opracowanego dla każdego uczestnika i obejmuje takie sfery funkcjonowania jak: zwiększenie samodzielności i zaradności w życiu codziennym, rozwijanie umiejętności niezbędnych w życiu społecznym, aktywizację zawodową, integrację ze społecznością lokalną i rówieśnikami oraz rozwijanie zainteresowań. Terapia zajęciowa prowadzona jest pod kierunkiem terapeutów w pięciu pracowniach tematycznych: plastycznej, rękodzielniczej, ceramicznej, komputerowej i funkcjonowania społecznego. Wsparciem w prowadzonej rehabilitacji są zajęcia z psychologiem i rehabilitantem. Uczestnicy zajęć dowożeni są na zajęcia z terenu Powiatu Grodziskiego środkiem transportu zapewnionym przez WTZ.

Tabela 16. Liczba osób niepełnosprawnych (w tym z symbolem 01-U, 02-P, 12-C) uczestniczących w WTZ przy DR-O KSN AW w Milanówku w roku 2014 – 2017.

Rok	Liczba osób niepełnosprawnych (symbol przyczyny)			
	ogółem	01-U	02-P	12-C
2014	30	12	16	--
2015	30	13	17	--
2016	30	13	17	--
2017	30	13	16	--

3. Środowiskowy Dom Samopomocy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Podkowie Leśnej

jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Placówka świadczy usługi z zakresu terapii zajęciowej, treningów umiejętności społecznych oraz poradnictwa psychologicznego dla 34 dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną. Terapia prowadzona jest grupowo i indywidualnie w ramach pracowni kulinarnej, komputerowej, ceramicznej i artystycznej. Poziom świadczonych form pomocy dostosowany jest do potrzeb i możliwości psychofizycznych uczestników. Celem placówki jest kształtowanie podstawowych umiejętności społecznych odpowiednio do potrzeb i możliwości uczestników, podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia, wszechstronne usprawnianie psychoruchowe, rozwijanie zainteresowań, poczucia własnej wartości i pewności siebie, dążenie do pełnej integracji ze środowiskiem lokalnym poprzez uczestnictwo w życiu społecznym, aktywizacja psychospołeczna, a także odciążanie rodziców od całodobowej opieki.

Tabela 17. Liczba osób niepełnosprawnych (w tym z symbolem 01-U, 02-P, 12-C) podopiecznych ŚDS w Podkowie Leśnej w roku 2014 – 2017.

Rok	Liczba osób niepełnosprawnych (symbol przyczyny)			
	ogółem	01-U	02-P	12-C
2014	33	15	6	--
2015	34	18	6	--
2016	35	17	7	--
2017	35	15	8	1

4. Dom Pomocy Społecznej

4a. Dom Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym

Dom Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym – Filia / Grodzisk Maz.

Wiek podeszły, starość jest nieuniknionym okresem ludzkiego życia, często określanym jesienią życia i jak ta pora roku, może przybierać różne barwy, nie zawsze przyjemne i optymistyczne. Osoba starsza staje wobec konieczności radzenia sobie z nowymi zadaniami i problemami. Dolegliwości fizyczne, przewlekłe choroby, traumatyczne wydarzenia, samotność, brak poczucia akceptacji powodują pogarszanie się ich dobrostanu psychicznego. Osoby ze zdiagnozowanym rozpoznaniem zaburzeń psychicznych nie potrafią zazwyczaj samodzielnie funkcjonować, dlatego uzależnieni są od świadczeń oferowanych przez jednostki pomocy społecznej.

Na terenie Powiatu Grodziskiego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym oraz filia tego Domu w Grodzisku Mazowieckim. Dom przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku i świadczy całodobową opiekę dla łącznie 40 osób obojga płci. Pobyt w placówce jest odpłatny zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej. Dom Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym dysponuje 20 miejscami dla kobiet, natomiast jego filia w Grodzisku Maz. jest domem o charakterze koedukacyjnym, posiadającym kolejnych 20 miejsc dla mężczyzn i kobiet. Pierwszy z nich mieści się w zabytkowym dworcu z XVIII

wieku w otoczeniu pięknego parku z wiekowym starodrzewem, z kolei drugi zajmuje przedwojenną trzykondygnacyjną willę z ogrodem. Mieszkańcy domów zakwaterowani są w pokojach 2-3 osobowych. Celem zapewnienia ich wygody oraz swobody poruszania się, usunięto bariery architektoniczne, a pomieszczenia sanitarne dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych. Do dyspozycji jest świetlica z TV, sala terapii zajęciowej, biblioteczka, kaplica, sad owocowy, park z alejkami spacerowymi, altaną i miejscem na grilla. Wykwalifikowany personel świadczy całodobową opiekę pielęgniarstwa i rehabilitacyjno-terapeutyczną, mającą na celu zachowanie jak najwyższej sprawności psychofizycznej mieszkańców. Dodatkowo mieszkańcy Domu korzystają z domowych porad lekarza rodzinnego. W ramach świadczonych usług mają zapewnioną pomoc w dostępie do leczenia specjalistycznego, w tym dowóz do poradni specjalistycznych. Poza codziennymi zajęciami organizowane są także turnusy rehabilitacyjne, imprezy okolicznościowe, wycieczki, wyjścia do kina, spotkania z ciekawymi ludźmi, artystami oraz spotkania integracyjne z seniorami zamieszkującymi na pobliskim terenie.

Tabela 18. Osoby z zaburzeniami przebywające w DPS w Izdebnie Kościelnym.

Wyszczególnienie	Liczba osób z zaburzeniami
Schorzenia psychiczne	11
Upośledzenie umysłowe	2
Zespół otępienny	16
Zespół psychoorganiczny	-
Zespół mózdkowy	3

Dom zapewnia całodobową opiekę, zaspakają potrzeby bytowe, zdrowotne, społeczne i religijne wszystkim mieszkańcom niezależnie od wieku i ich stanu zdrowia.

4b. Dom Rehabilitacyjno – Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku

Dom Rehabilitacyjno – Opiekuńczy jest jednostką organizacyjną Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej, zapewniającą całodobową opiekę osobom dorosłym niepełnosprawnym intelektualnie. Dom przeznaczony jest dla 55 mieszkańców. Celem Domu jest zapewnienie całodobowej opieki osobom dorosłym niepełnosprawnym intelektualnie oraz niezbędnych potrzeb bytowych, społecznych i religijnych na poziomie obowiązującego standardu w zakresie usług opiekuńczych, wspomagających i bytowych, uwzględniając wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców oraz stopień fizycznej i psychicznej sprawności

Tabela 19. Liczba osób niepełnosprawnych (w tym z symbolem 01-U, 02-P, 12-C) przebywających w DR-O w Milanówku w roku 2014 – 2017.

Rok	Liczba osób niepełnosprawnych (symbol przyczyny)			
	ogółem	01-U	02-P	12-C
2014	56	55	8	-
2015	61	52	7	-
2016	56	53	9	-
2017	56	53	9	-

Zadania Domu realizowane są poprzez:

- 1) umożliwienie udziału w terapii zajęciowej,
- 2) podnoszenie sprawności i aktywizowanie mieszkańców Domu,
- 3) stwarzanie warunków do samodzielności z uwzględnieniem stopnia psychicznej i fizycznej sprawności mieszkańca,
- 4) pomoc usamodzielniającemu się mieszkańcowi Domu w podjęciu pracy, szczególnie mającej charakter terapeutyczny, jeżeli mieszkaniec spełnia warunki do takiego usamodzielnienia,
- 5) przygotowanie do radzenia sobie w życiu codziennym,
- 6) udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
- 7) inicjowanie i organizowanie czynnego życia mieszkańców Domu z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i zainteresowań,
- 8) kształtowanie życia duchowego, zapewnienie uczestniczenia w praktykach religijnych i opieki duszpasterskiej,
- 9) organizowanie świąt, uroczystości, okazjonalnych imprez,
- 10) współpracę z wolontariuszami,
- 11) utrzymywanie i rozwijanie kontaktów z rodzinami mieszkańców Domu,
- 12) działalność na rzecz integracji mieszkańców Domu ze środowiskiem lokalnym, poprzez wspólne uroczystości, spotkania integracyjne, wycieczki.

5. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grodzisku Mazowieckim

Do podstawowych zadań Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Grodzisku Mazowieckim należy diagnozowanie dzieci i młodzieży. Efektem takiej diagnozy jest wydanie opinii lub orzeczenia. Opinia zawiera określenie potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dziecka, a także opis mechanizmów wyjaśniających funkcjonowanie dziecka w odniesieniu do problemu zgłoszonego przez rodzica we wniosku o wydanie opinii. Wyraża także stanowisko poradni w sprawie, której dotyczy opinia wraz z uzasadnieniem. Zawiera wskazania dla nauczycieli dotyczące pracy z dzieckiem i wskazania dla rodziców lub pełnoletniego ucznia do realizacji w domu.

Na podstawie diagnozy wykonanej w poradni publicznej możliwe jest także wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, które potwierdza niepełnosprawność dziecka lub jego zagrożenie niedostosowaniem społecznym czy niedostosowanie społeczne. Wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego stanowi podstawę naliczenia wyższej subwencji oświatowej na tego ucznia, oraz powoduje konieczność realizowania przez nauczycieli indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego i wynikających z potrzeb ucznia zajęć wspierających - w szczególności rewalidacyjnych, socjoterapeutycznych i resocjalizacyjnych. W poradni uzyskać można także orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych indywidualnych lub zespołowych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu głębokim.

Kolejną kategorią wydawanych orzeczeń są orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania i indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego. Stanowią one podstawę organizowania zajęć edukacyjnych dla wychowanków przedszkola i uczniów, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły i nie mogą oni realizować kształcenia w grupie przedszkolnej lub w klasie.

Zespoły orzekające podejmują także decyzje o wydaniu opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Wczesne wspomaganie ma na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od momentu wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole. Otrzymanie tego rodzaju opinii skutkuje objęciem dziecka pomocą terapeutyczną w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu, w zależności od możliwości

psychofizycznych i potrzeb dziecka. Jest to pomoc finansowana z subwencji oświatowej oraz dotacji. Zajęcia planowane są na podstawie przygotowanego przez zespół specjalistów indywidualnego programu wczesnego wspomagania.

Drugim ważnym zadaniem realizowanym przez publiczne poradnie psychologiczno – pedagogiczne jest udzielanie dzieciom, młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Polega ona na prowadzeniu różnorodnych terapii w formie indywidualnych lub grupowych zajęć i terapii rodzin. Ponadto udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży, w tym pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu dalszej edukacji i kariery zawodowej.

Bezpośrednia pomoc dla rodziców to porady, konsultacje, różnorodne grupy wsparcia, ale także pomoc w rozpoznawaniu potrzeb dzieci i rozwiązywaniu problemów edukacyjnych czy wychowawczych realizowana przez organizowanie warsztatów dla rodziców, wykładów, prelekcji, konferencji oraz innych form działalności informacyjno-szkoleniowej.

Kolejnym obszarem pracy poradni wynikającym z przepisów prawa jest realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcje przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych. Pracownicy poradni uczestniczą w spotkaniach nauczycieli i biorą udział w zebraniach rad pedagogicznych. Organizują grupy wsparcia i sieci współpracy.

W ostatnich kilku latach obserwuje się wzrost ilości wykonywanych przez pracowników poradni diagnoz oraz wzrost liczby orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (w szczególności dla dzieci z autyzmem w tym z Zespołem Aspergera) oraz opinii wczesnego wspomagania rozwoju i orzeczeń.

Tabela 20. Liczba wydanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Grodzisku Maz. orzeczeń i opinii w latach szkolnych 2013/2014 - 2016/2017.

Orzeczenia/opinie	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	195	304	290	242
Orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego	73	89	70	78
Orzeczenia z powodu -Autyzmu, Zespołu Aspergera	55	92	116	101
Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju	28	52	43	60

Tabela 21. Liczba wykonanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Grodzisku Maz. diagnoz w latach szkolnych 2013/2014 - 2016/2017.

Rodzaj wykonanej diagnozy	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Psychologiczna	970	1180	1084	961
Pedagogiczna	355	598	713	726
Logopedyczna	132	186	226	289
Liczba osób przyjętych	1235	1346	1380	1190

6. Ośrodki Pomocy Społecznej

prowadzą działalność na poziomie gmin w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej zobowiązane są do udzielania pomocy zarówno osobom niepełnosprawnym jak i ich rodzinom. W Powiecie Grodziskim funkcjonują:

- 1) Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Mazowieckim,
- 2) Ośrodek Pomocy Społecznej w Milanówku,
- 3) Ośrodek Pomocy Społecznej w Podkowie Leśnej,
- 4) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żabiej Woli,
- 5) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie,
- 6) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, realizującą zadania pomocy społecznej na szczeblu gminnym. Zasadniczą grupą zawodową realizującą zadania pomocy społecznej w obszarze budowania oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi są pracownicy socjalni, których codzienne zadania konfrontują z problemami różnych osób. Problemy te natomiast mają zarówno wymiar psychologiczny, prawny, pedagogiczny, medyczny.

Postawienie wszechstronnej, właściwej diagnozy warunkującej właściwe udzielenie wsparcia osobie z zaburzeniami psychicznymi wymaga od pracownika socjalnego elementarnej wiedzy z każdej z tych dziedzin. Zadaniem pomocy społecznej nie jest prowadzenie rehabilitacji leczniczej, fizykoterapii, zaopatrzenia ortopedycznego czy przekwalifikowania zawodowego, albowiem jest to zadanie innych służb i specjalistów, jednak należy w tym miejscu podkreślić, że pracownicy socjalni i inni pracownicy pomocy społecznej zaangażowani w bezpośrednią pracę z osobą z zaburzeniami psychicznymi, muszą posiadać rozeznanie w zasadach prowadzenia każdej z wymienionych działalności, rozumieć ich logikę i powiązania oraz sposób w jaki mogą udzielić wsparcia zarówno takiej osobie, jak i członkom jej rodziny. Stąd konieczność zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi specjalistycznych usług opiekuńczych w środowisku - miejscu zamieszkania osoby wymagającej takiej pomocy. W ramach oferty ośrodka pomocy społecznej skierowanej do osób z zaburzeniami psychicznymi należy wymienić zorganizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi o których mowa w art. 18 ust 1 pkt. 3 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t. j.: Dz. U. z 2016 r. poz. 930 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych. Jest to zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, realizowane przez gminę. W każdej gminie są podejmowane także inne działania służące budowaniu oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi ukierunkowane m.in. na współpracę z innymi instytucjami (w tym z służbą zdrowia, strażą miejską, policją, prokuraturą, sądami), organizacjami pozarządowymi, środowiskiem lokalnym, a także z rodzinami tych osób w zakresie terapii, jak też usprawniania funkcjonowania osoby chorej w środowisku.

Istotą pomocy społecznej, jest udzielanie takiego wsparcia osobom psychicznie chorym oraz ich rodzinom, które umożliwi im samodzielną egzystencję, dając szansę na zaspokojenie podstawowych potrzeb, aktywność społeczną, skuteczną realizację ról społecznych, ale także szansę na rozwój. Innymi słowy – skutecznie pomóc, to działanie w ramach uprawnień poprzez udzielanie skutecznej pomocy przez usunięcie, lub ograniczenie dysfunkcji – „wyprowadzenie” z grupy ryzyka w każdym przypadku, kiedy jest to możliwe.

Przez specjalistyczne usługi opiekuńcze należy tutaj rozumieć usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi swoim zakresem obejmują takie obszary

funkcjonowania, jak: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, interwencje i pomoc w życiu w rodzinie, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pielęgnację, rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu, pomoc mieszkaniową, zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w wyjątkowych przypadkach, jeżeli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć. W tym w szczególności: monitorowanie stanu psychicznego osoby zaburzonej psychicznie oraz wspieranie psychologiczno-terapeutyczne, motywowanie do aktywności, samoobsługi i podejmowania kontaktów społecznych, motywowanie do korzystania z dostępnych form pomocy np. Środowiskowego Domu Samopomocy, oddziału leczenia dziennego, trenowanie umiejętności zadaniowych i interpersonalnych tj. kształtowanie właściwych relacji z sąsiadami i rodziną.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są świadczone za pośrednictwem osób posiadających odpowiednie kwalifikacje do wykonywania zawodu, w tym przez: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedę, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekunki środowiskowej, specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuty lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi, posiadające co najmniej półroczny staż pracy w szpitalu psychiatrycznym lub jednostce świadczącej specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób zaburzeniami psychicznymi.

Niestety nie w każdej gminie Powiatu Grodziskiego są realizowane specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Poniższa tabela przedstawia poziom realizacji tej formy wsparcia w Powiecie Grodziskim.

Tabela 22. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Powiecie Grodziskim w latach 2014-2017.

Ośrodek pomocy społecznej w:	2014		2015		2016		2017	
	Ogółem	dzieci i młodzież	Ogółem	dzieci i młodzież	Ogółem	dzieci i młodzież	Ogółem	dzieci i młodzież
Baranowie	-	-	-	-	-	-	-	-
Grodzisku Maz.	8	8	13	13	13	13	16	16
Jaktorowie	13	-	10	-	11	-	11	-
Milanówku	2	-	4	-	5	-	7	-
Podkowie Leśnej	-	-	-	-	-	-	-	-
Żabiej Woli	-	-	-	-	-	-	-	-

O pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi może wystąpić do ośrodka pomocy społecznej osoba chorująca, członek jej rodziny, lekarz prowadzący, a także inna osoba lub instytucja, która uzna, że należy rozważyć udzielenie pomocy w takiej formie osobie z zaburzeniami psychicznymi.

7. Inne placówki

oferujące pomoc w zakresie zdrowia psychicznego na terenie Powiatu Grodziskiego

W Grodzisku Mazowieckim:

- 1) Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna ANIMUS,
- 2) Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Huśtawka Grodzisk”,
- 3) Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna CKT „Spektrum”.
- 4) KUBUŚ - Gabinet Terapii Dziecięcej w Grodzisku Maz.,

- 5) HUŚTAWKA Gabinet Terapii i Wspomagania Rozwoju Dziecka,
- 6) Gabinet Edukacyjno -Terapeutyczny „Dobry Start”
- 7) Centrum Kompleksowej Terapii Psychologiczno-Pedagogicznej dla Dzieci „SPEKTRUM”
- 8) Gabinet Psychologiczno-Psychiatryczny "Delta",
- 9) Gabinet Psychoterapii i Pomocy Psychologicznej,
- 10) Pracownia Psychoterapii i Promocji Zdrowia Psychicznego,
- 11) NZOZ Przychodnia Terapii Uzależnień i Współuzależnień,
- 12) NZOZ Przychodnia Specjalistyczna MEDICA,
- 13) Lecznica „Life-Med
- 14) Przychodnia Centrum Wielospecjalistycznej Opieki Ambulatoryjnej,
- 15) Przedszkole Nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Króla Macjusia Pierwszego Gminy Grodzisk Maz.,
- 16) Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 6,

w Milanówku:

- 17) Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna PROMYK,
- 18) Integracyjna Społeczna Szkoła Podstawowa Nr 18 w Milanówku,
- 19) Gabinet Odnowy Psychiczej i Biologicznej Po-Moc,
- 20) Gabinet Psychoterapii,
- 21) U Kaczki Dziwaczki - Pracownia Zintegrowanej Terapii Dziecięcej w Milanówku,
- 22) NZOZ MONAR Ośrodek Rehabilitacyjno-Readaptacyjny w Budach Zosinyh,

Stowarzyszenia:

- 23) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Grodzisku Maz.,
- 24) Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych w Grodzisku Maz.,
- 25) Stowarzyszenie „Przyjazna szkoła” przy Zespole Szkół Specjalnych im. Hipolita
- 26) Szczerkowskiego w Grodzisku Maz.,
- 27) Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych MALWA PLUS w Grodzisku Maz.,
- 28) Stowarzyszenie Grupa Wsparcia Podwodnego „OXYGEN” w Grodzisku Maz.
- 29) Centrum Promocji Środowisk Wolnych od Przemocy „TARCZA” w Milanówku,
- 30) Stowarzyszenie Pomocy Rodzinom Powiatu Grodziskiego w Milanówku,
- 31) Stowarzyszenie "Pomoc ku Samopomocy Środowiskowej" w Milanówku,
- 32) Towarzystwo Przyjaciół Integracyjnych Szkół Podstawowych w Milanówku,
- 33) Warszawskie Towarzystwo Pomocy Uzależnionym w Podkowie Leśnej,
- 34) Stowarzyszenie Promocji Zdrowego Trybu Życia w Podkowie Leśnej,
- 35) Stowarzyszenie „MONAR” Krótkoterminowy Ośrodek Terapii i Rehabilitacji Uzależnień w Budach Zosinyh,
- 36) Fundacja „PROXIMUS” w Żukowie.

Ponadto na terenie Powiatu Grodziskiego funkcjonuje szereg prywatnych gabinetów lekarzy psychiatrów i psychologów.

Powiat Grodziski nie dysponuje stacjonarnymi zakładami psychiatrycznej opieki zdrowotnej, korzysta w tym zakresie z zaplecza, jakie funkcjonuje na terenie województwa mazowieckiego, głównie w Powiecie Pruszkowskim.

W Powiecie Grodziskim planowane są:

1. Zespół Leczenia Środowiskowego,
2. Oddział Dzienny,

3. Klub Pacjenta,
4. Punkt Interwencji Kryzysowej.

V. EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY

1. Zespół Szkół Specjalnych im. Hipolita Szczerkowskiego w Grodzisku Maz.

Uczniami Zespołu Szkół Specjalnych są przede wszystkim dzieci i młodzież ze zdiagnozowaną niepełnosprawnością intelektualną. Ilość uczniów utrzymuje się co roku na podobnym poziomie.

Tabela 23. Liczba uczniów w Zespole Szkół Specjalnych w roku 2014 - 2017

Typ szkoły w Zespole Szkół Specjalnych w Grodzisku Maz.	Liczba uczniów			
	2014	2015	2016	2017
Szkoła Podstawowa	52	58	59	68
Gimnazjum	49	42	41	27
Zasadnicza Szkoła Zawodowa (od 1.09.2017 - Branżowa Szkoła Sp. 1 stopnia)	38	36	26	13
Szkoła przysposabiająca do pracy	17	15	18	24
Razem	156	151	153	132

1a. Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju

funkcjonuje w Szkole Podstawowej Specjalnej Nr 3 w Zespole Szkół Specjalnych im. H. Szczerkowskiego w Grodzisku Mazowieckim.

Działa od 01.03.2009 r. Jego zadaniem jest pobudzanie i stymulowanie ruchowego, poznawczego, emocjonalnego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia u niego niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole. Zajęcia, w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu, prowadzone są bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną.

W skład zespołu wczesnego wspomagania rozwoju wchodzi:

- 1) pedagodzy specjalni,
- 2) psycholog,
- 3) logopedzi,
- 4) terapeuci integracji sensorycznej,
- 5) rehabilitant,
- 6) inni specjaliści, w zależności od potrzeb dziecka i rodziny.

Główne cele pracy zespołu to:

- 1) wsparcie rodziców w odnalezieniu się w nowej rzeczywistości oraz nauczenie spostrzegania u własnego dziecka mocnych stron,
- 2) opracowanie diagnozy umiejętności funkcjonalnych, na podstawie badań diagnostycznych, obserwacji, wywiadów z rodzicami,
- 3) opracowanie i wdrożenie wieloprofilowego programu terapeutycznego dostosowanego do możliwości dziecka oraz warunków środowiskowych, uwzględniający różne strategie terapeutyczne.

Podstawą objęcia dziecka wczesnym wspomaganie jest opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, wydawana przez zespół orzekający poradni psychologiczno-pedagogicznej.

1b. Wiodący Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczy w Powiecie Grodziskim

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 3, wchodząca w skład Zespołu Szkół Specjalnych im. H. Szczerkowskiego w Grodzisku Maz. przy ul. Kilińskiego 21. od dnia 1 września 2017 r. jest wiodącym ośrodkiem koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczym.

Ośrodek:

1. udziela rodzicom specjalistycznej informacji dotyczącej problemów rozwojowych dziecka,
2. wskazuje właściwe dla dziecka i jego rodziny formy kompleksowej, specjalistycznej pomocy,
3. wskazuje jednostki udzielające specjalistycznej pomocy dzieciom,
4. organizuje wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, na warunkach i w formach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, w wymiarze do 5 godzin tygodniowo oraz dodatkowych usług terapeutów, fizjoterapeutów, psychologów, pedagogów, logopedów i innych specjalistów,
5. koordynuje korzystanie z usług specjalistów dostępnych na obszarze powiatu.

Ośrodek może również:

1. zapewnić opiekę pielęgniarską, związaną z procesem rehabilitacji dziecka,
2. zapewnić konsultacje lekarzy różnych specjalności.

Wskazuje się również na konieczność podejmowania przez Ośrodek współpracy z podmiotami wykonującymi działalność leczniczą oraz ośrodkami pomocy społecznej jak również z jednostkami organizacyjnymi systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Tabela 24. Liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego w szkołach prowadzonych przez Powiat Grodziski w latach szkolnych 2014/15 – 2016/17.

Nazwa szkoły	Liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego		
	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Zespół Szkół Nr 1, Grodzisk Maz.	2	3	4
Zespół Szkół Technicznych i Licealnych Nr2 Grodzisk Maz	4	9	12
Zespół Szkół Nr 1, Milanówek	2	-	-
Zespół Szkół Nr 2 im. Gen. J. Bema, Milanówek	1	2	4
Zespół Szkół Specjalnych, Grodzisk Maz	157	151	153

VI. AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Mazowieckim,

którego jednym z głównych zadań jest aktywizacja lokalnego rynku pracy, stanowiąca część Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskaniu

pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe, zajmuje się aktywizacją zawodową osób bezrobotnych (w tym osób z orzeczeniem o niepełnosprawności) poprzez realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, przy zastosowaniu odpowiednich usług i instrumentów rynku pracy finansowanych ze środków PFRON, Funduszu Pracy czy środków unijnych. Organizuje m.in. staże, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne oraz przyznaje dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Wszyscy klienci mogą skorzystać z usług poradnictwa zawodowego, skorzystać z pomocy przy pisaniu CV, odbyć symulacyjną rozmowę kwalifikacyjną z pracodawcą.

Tabela 25. Liczba osób niepełnosprawnych, zarejestrowanych w PUP w Grodzisku Maz, otrzymujących wsparcie w ramach aktywizacji zawodowej w latach 2014-2017.

Rodzaj wsparcia dla osób zarejestrowanych w PUP z symbolami przyczyny niepełnosprawności 01-U, 02-P	Liczba osób			
	2014	2015	2016	2017
1. Aktywizacja zawodowa w ramach ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	4	1	1	-
- staże	4	-	1	-
- szkolenia	-	-	-	-
- roboty publiczne	-	-	-	-
- refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego	-	-	-	-
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	-	-	-	-
2. Aktywizacja zawodowa w ramach ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	1	5	3	2
- staże	-	-	-	1
- szkolenia	-	2	1	-
- roboty publiczne	-	1	1	1
- prace interwencyjne	-	-	1	-
- prace społecznie użyteczne	1	1	-	-
- program - Aktywizacja i Integracja	-	1	-	-
RAZEM (poz. 1 i 2)	5	6	4	2

W okresie od 2014 do 2017 roku zaktywizowano łącznie 17 osób. 6 osób poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu skorzystało ze wsparcia w ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz 11 osób niepełnosprawnych bezrobotnych otrzymało wsparcie ze środków Funduszu Pracy.

W Powiecie Grodziskim funkcjonują zakłady pracy chronionej, które zatrudniają osoby z zaburzeniami psychicznymi:

1. Budokrusz Sp. z o.o. Odrano Wola, ul. Osowiecka 47, 05-825 Grodzisk Maz.
2. Wzorek F.P.H.U. ul. Myśliwska 11, 05-825 Grodzisk Maz.
3. Selen Spółka z o.o. ul. Batorego 23 lok.5 05-827 Grodzisk Maz.
4. Małwa Dziewiarska Spółdzielnia Inwalidów ul. Traugutta 40, 05-825 Grodzisk Maz.
5. MPM Produkt Sp. z o. o. ul. Brzozowa 3, 05-822 Milanówek
6. ABA – SELEN Sp. z o. o.. Żuków 35b, 05-824 Grodzisk Maz.

VII. DOSTĘP DO ŚWIADCZEŃ, LECZENIA I OPIEKI OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI NA TERENIE POWIATU GRODZISKIEGO

– ANALIZA SWOT–

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobrze zorganizowana ogólna infrastruktura medyczna oraz zapewnienie dostępności do świadczeń medycznych. 2. Szeroka diagnostyka zaburzeń psychicznych na terenie Powiatu Grodziskiego - Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych. 3. Wydawanie opinii i orzeczeń na wszystkie niepełnosprawności - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. 4. Poradnia Leczenia Uzależnień. 5. W każdej ze szkół zatrudniony jest pedagog i/lub psycholog. 6. Możliwość skorzystania z różnych form terapeutycznych na terenie Powiatu Grodziskiego. 7. Bliski dojazd do wojewódzkich ośrodków specjalistycznych. 8. Brak rejonizacji udzielania świadczeń zdrowotnych. 9. Możliwość uzyskania pomocy w zlokalizowanych na terenie Powiatu Grodziskiego Warsztatach Terapii Zajęciowej, Środowiskowym Domu Samopomocy, Domu Pomocy Społecznej. 10. Bobry dostęp do odpowiedniej edukacji, w tym integracyjnej (pełny zakres kształcenia w Zespole Szkół Specjalnych). 11. Zapewnienie dowozu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej – przez samorządy gminne do ośrodków kształcenia. 12. Zapewnienie transportu dla uczestników WTZ i ŚDS. 13. Szeroka informacja o prawach i ulgach dla osób niepełnosprawnych. 14. Realizacja projektów systemowych, których beneficjentami są osoby niepełnosprawne. 15. Organizowanie kiermaszów, wystaw i przeglądów twórczości osób niepełnosprawnych. 16. Dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi. 17. Zakłady pracy chronionej dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Powiatu. 18. Dostępność do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak: poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, oddziału dziennej terapii, domu opieki społecznej o profilu psychiatrycznym. 2. Brak lekarza psychiatry dziecięcego na terenie Powiatu. 3. Mała dostępność do psychologów dla dzieci i młodzieży, brak zewnętrznego finansowania do tworzenia samodzielnych poradni. 4. Brak powiatowego telefonu zaufania. 5. Brak mieszkań chronionych dla osób psychicznie chorych i upośledzonych umysłowo. 6. Brak powiatowego domu dziennego pobytu dla osób z chorobami psychicznymi. 7. Brak ośrodka interwencji kryzysowej. 8. Brak spółdzielni socjalnych. 9. Brak ujednoczonej bazy liczby osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.

Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego. 3. Bezpłatny, kontraktowany dostęp do świadczeń psychologa dla osób dorosłych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak źródeł finansowania do realizacji zadań ujętych NPOZP. 2. Znacznie większa zachorowalność dzieci, młodzieży

<p>4. Większa ilość specjalistów zatrudniona w instytucjach powiatowych.</p> <p>5. Aktywizowanie osób niepełnosprawnych poprzez udział w różnych formach wsparcia w ramach projektów systemowych.</p> <p>6. Zwiększenie świadomości pracodawców w zakresie ulg i korzyści zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>7. Zwiększenie nakładów i działań w kierunku aktywizacji zawodowej i społecznej tej grupy.</p> <p>8. Utworzenie poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży, oddziału dziennej terapii, domu opieki społecznej o profilu psychiatrycznym.</p> <p>9. Możliwość pozyskania dodatkowych środków (PFRON, EFS, budżet państwa).</p> <p>10. Utworzenie mieszkania chronionego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>11. Aktywne działania gmin: dokonywanie diagnoz środowiskowych i pomoc w rozwiązywaniu problemów tej grupy osób z zaburzeniami psychicznymi.</p>	<p>i dorosłych na choroby psychiczne.</p> <p>3. Ograniczony dostęp do rynku pracy.</p> <p>4. Niewielka możliwość aktywizacji zawodowej tej grupy – brak propozycji zatrudnienia.</p> <p>5. Zmniejszenie środków finansowych na realizację zadań ustawowych PFRON.</p> <p>6. Izolacja – osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin.</p> <p>7. Wykluczenie społeczne.</p> <p>8. Wzrost liczby osób z zaburzeniami psychiatrycznymi będących w skutek rozwoju cywilizacyjnego (np. długotrwale bezrobotnymi, żyjącymi w ubóstwie, doświadczającymi przemocy, mającymi problem – alkohol, narkotyki).</p>
---	---

VIII. CELE I HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ PROGRAMU ZDROWIA PSYCHICZNEGO DLA POWIATU GRODZISKIEGO

1. Cel główny Programu (samorządu powiatu):

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb.

Cel szczegółowy 1.1.:

Upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
1.1.1 Opracowanie lokalnego programu zwiększenia dostępności oraz zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju CZP oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie lub gminie.	Podjęcie działań dot. utworzenie Poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (uwarunkowane kontraktem z NFZ).	Do 31.12.2019	Zarząd Powiatu Grodziskiego	Odsetek placówek biorących udział w Programie w okresie roku. Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem.
1.1.2 Utworzenie CZP zgodnie z zasadami organizacyjnymi zawartymi w rozdziale 4 Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.	Zgodnie z wnioskami zawartymi w analizie SWOT – zadanie nie będzie realizowane.	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Cel szczegółowy 1.2.:

Upowszechnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
1.2.1 Aktualizacja poszerzenia, zróżnicowania i unowocześnienia pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej.	Prowadzenie WTZ i ŚDS dla mieszkańców Powiatu Grodzkiego. Prowadzenie DPS. Prowadzenie punktu wsparcia dla rodzin z zaburzeniami psychicznymi oraz porad prawnych dla rodzin. Utworzenie świetlicy terapeutycznej dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi.	Realizacja ciągła Realizacja ciągła Realizacja ciągła 2018	Organizacje pozarządowe DPS, Organizacje pozarządowe PCPR Organizacje pozarządowe (Malwa Plus)	Liczba osób objętych wsparciem.
1.2.2 Wspieranie finansowe projektów organizacji pozarządowych służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Dofinansowanie w ramach budżetu na Promocję i ochronę Zdrowia Powiatu Grodzkiego. Opracowanie zasad pozyskania dofinansowania.	Realizacja ciągła w trakcie trwania Programu	Zarząd Powiatu Grodzkiego	
1.2.3 Zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych centrów pomocy rodzinie.	Realizacja audycji radiowych informacyjno-edukacyjnych sprzyjających postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałających dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.	Realizacja cykliczna	PCPR	

Cel szczegółowy 1.3.:

Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
---------	------------------	-------------------	---------------------	------------------------

1.3.1 Zwiększenie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.	Prowadzenie działań zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.	Realizacja ciągła	PUP	Formy wsparcia oraz liczba osób objętych wsparciem.
1.3.2 Prowadzenie kampanii szkoleniowo-informacyjnej adresowanej do pracodawców promujących zatrudnianie osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.	Spotkania z pracodawcami. Prowadzenie pośrednictwa pracy.	Realizacja ciągła	PUP	Liczba uczestników kampanii promocyjnych. Liczba osób objętych wsparciem.
1.3.3 Zwiększenie udziału zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności powiatowych urzędów pracy	Specyfika realizowanych zadań przez PUP nie pozwala na zwiększenie zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności PUP w stosunku do pozostałych poszukujących pracy.	Nie dotyczy	PUP	Nie dotyczy

Cel szczegółowy 1.4.:

Skoordynowanie dostępnych form opieki i pomocy

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
1.4.1 Powołanie lub kontynuacja lokalnego zespołu koordynującego realizację Programu.	Powołanie zespołu: uchwała Nr 649/2017 Zarządu Powiatu Grodziskiego	18.10.2017	Zarząd Powiatu Grodziskiego	Zadanie zrealizowane
1.4.2 Opracowanie lub aktualizacja lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, zawierającego szczegółowy plan zapewnienia mieszkańcom koordynowanych, medycznych i społecznych świadczeń CZP.	Opracowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego. Przyjęcie Programu - uchwała Rady Powiatu Grodziskiego	2018 Luty 2018	Zespół koordynujący realizację Programu Rada Powiatu Grodziskiego	Realizacja zadania

<p>1.4.3</p> <p>Realizacja, koordynowanie oraz monitorowanie lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego</p>	<p>Realizacja zgodnie z zapisami Harmonogramu zadań PPOZO dla Powiatu Grodziskiego na lata 2018-2022.</p> <p>Opracowanie i przedstawienie Zarządowi Powiaty rocznego sprawozdania.</p> <p>Przygotowanie i przedłożenie wymaganych sprawozdań zewnętrznych.</p>	<p>Realizacja ciągła</p> <p>Począwszy od r. 2018 - do końca marca następnego roku.</p>	<p>Zespół koordynujący realizację programu, PCPR, PUP, PPP, DPS, PZP, OPS, PLU, WOK Org. pozarządowe</p>	<p>Liczba osób objętych wsparciem.</p> <p>Oferta udzielanej pomocy.</p>
<p>1.4.4</p> <p>Przygotowanie i udostępnianie mieszkańcom oraz samorządowi województwa aktualizowanego corocznie przewodnika informującego o lokalnie dostępnych formach opieki zdrowotnej, pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w wersji papierowej lub elektronicznej)</p>	<p>Opracowanie lub aktualizacja informatora w formie elektronicznej, zamieszczenie go na stronie internetowej Starostwa Grodziskiego, PCPR i PUP.</p>	<p>Grudzień każdego roku</p>	<p>Zespół koordynujący realizację programu, WOK</p>	<p>Zamieszczenie informatora na stronie internetowej Starostwa Grodziskiego, PCPR, PUP.</p>

2. Cel główny Programu (jednostek samorządu terytorialnego)

Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej opieki adekwatnej do potrzeb.

Cel szczegółowy 2.1:

Udzielanie wsparcia psychologiczno- pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom

Zadania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźniki monitorujące
<p>2.1.1</p> <p>Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży przez poradnie psychologiczno- pedagogiczne przez udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom pomocy psychologiczno – pedagogicznej.</p>	<p>Diagnoza, Terapia – zgodnie z zakresem działania placówki. Wsparcie rodziców i opiekunów.</p>	<p>Realizacja ciągła</p>	<p>PPP</p>	<p>Liczba wydanych opinii, orzeczeń</p> <p>Liczba i rodzaj udzielonego wsparcia.</p>

2.1.2 Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Opracowanie IPET-ów, IPD Analiza potrzeb ucznia. Działania pedagoga, psychologa, terapeutów i specjalistów (pozostałych). Organizacja „Dni bezpłatnych porad”	Realizacja ciągła 3x w roku	Szkoły, PPP, PCPR, OPS, PLU	Liczba i rodzaj udzielonego wsparcia.
---	--	--	-----------------------------	---------------------------------------

Oczekiwane rezultaty:

1. zwiększenie świadomości oraz wiedzy na temat problemów, kosztów społecznych i ekonomicznych związanych z zaniechaniem profilaktyki zdrowia psychicznego,
2. zwiększenie dostępu do świadczeń zdrowotnych oraz innych form opieki w środowisku lokalnym,
3. poprawa funkcjonowania zdrowotnego i społecznego osób z zaburzeniami psychicznymi,
4. zwiększenie odsetka osób korzystających z profesjonalnej pomocy w zakresie leczenia zaburzeń psychicznych,
5. zwiększenie udziału w kształtowaniu świadomości i przekonań społecznych w temacie profilaktyki zdrowia psychicznego.
6. umocnienie współpracy lokalnych przedstawicieli instytucji publicznych i środowisk prozdrowotnych działających w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów profilaktyki zdrowia psychicznego,
7. popularyzacja wiedzy z zakresu praw osób z zaburzeniami psychicznymi.

Źródła finansowania: środki Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Narodowego Funduszu Zdrowia, środki własne Powiatu oraz środki zewnętrzne (w tym środki pochodzące z funduszy europejskich).

Podmioty uczestniczące w realizacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego: Starostwo Powiatu Grodzkiego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, świadczeniodawcy usług medycznych, jednostki organizacyjne systemu oświaty i pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi obejmujące zakresem działania teren Powiatu Grodzkiego.

Ewaluacja i monitoring Programu:

Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018-2022 podlega ewaluacji. Podmioty uczestniczące w realizacji programu mogą wyznaczać różne kryteria ewaluacyjne np.:

- Kryterium trafności – pozwoli ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele programu odpowiadają zidentyfikowanym problemom i realnym potrzebom beneficjentów.
- Kryterium efektywności – pozwoli ocenić poziom „ekonomiczności” programu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych rezultatów.

- Kryterium skuteczności – pozwoli ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele programu zdefiniowane na etapie diagnozowania.
- Kryterium oddziaływanie/wpływ – pozwoli ocenić związek między celem głównym programu i celami ogólnymi, tj. stopień, w jakim korzyści odniesione przez beneficjentów miały szerszy, ogólny wpływ na większą liczbę osób na danym terenie.
- Kryterium trwałości efektów – pozwoli ocenić, czy rezultaty osiągnięte w ramach programu mogą trwać po jego zakończeniu, a także czy możliwe jest długotrwałe utrzymanie się wpływu projektu na procesy rozwoju w Powiecie Grodziskim .

W przeprowadzeniu ewaluacji ważne zatem jest określenie komponentów programu, rodzajów działań i oczekiwanych rezultatów. Ważne są również narzędzia stosowane do dokumentowania prowadzonych działań i gromadzenia danych. Poniższa tabela przedstawia elementy ewaluacji Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego Powiatu Grodziskiego na lata 2018-2022.

Kryteria ewaluacji	Metoda ewaluacji	Źródła danych	Wskaźniki monitoringu:	Prezentacja wyników ewaluacji/ sprawozdawczość
Trafność działań	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza dokumentacji statystycznej zebranej wśród uczestników programu, prowadzonej przez realizatorów programu w zakresie poszczególnych działań. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczestnicy/ beneficjenci Programu • Koordynatorzy działań / przedstawiciele instytucji uczestniczących w realizacji Programu • Rodzaj i zakres zrealizowanych działań w ramach Programu 	<p>Liczba przygotowanych i zrealizowanych programów oraz przedsięwzięć profilaktycznych</p> <p>Liczba osób korzystających z różnych form pomocy lub wsparcia</p>	<p>Raport pisemny: podmioty realizujące Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego są zobowiązane do sporządzenia w terminie do końca marca następnego roku kalendarzowego sprawozdania za rok poprzedni z realizacji Programu i przesłania do Starostwa Powiatu Grodziskiego</p>
Efektywność	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza dokumentacji statystycznej przygotowywanej przez przedstawicieli instytucji i lokalnych organizacji pozarządowych współpracujących przy realizacji programu 			
Skuteczność				
Oddziaływanie	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza wyników z obserwacji i przeprowadzanych sondaży 			
Trwałość efektów	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentacja fotograficzna i medialna 			

IX. PODSUMOWANIE

W społeczeństwie panuje powszechne przekonanie, że choroba psychiczna jest czymś wstydlivym i wymaga ukrywania jej przed innymi ludźmi. Osoby z zaburzeniami

psychicznymi czują się napiętnowane z tego powodu, co w rezultacie prowadzi do przemilczania, zaprzeczania albo ukrywania problemu.

Sytuacja taka utrudnia udzielanie takim osobom właściwej pomocy we właściwym czasie.

Przesłaniem Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego jest dążenie do sytuacji, w której osoba z zaburzeniami psychicznymi będzie czuła się pełnoprawnym członkiem społeczeństwa.

Nadrzędnym celem jest zwrócenie szczególnej uwagi na prawa osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zapewnienie im wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb. Podejmowane działania pozwolą zapewnić takim osobom lepszy dostęp do świadczeń zdrowotnych oraz innych form opieki w środowisku lokalnym.

Istotnym działaniem w tym zakresie będzie utworzenie Zespołu Leczenia Środowiskowego, Oddziału Dziennego, Klubu Pacjenta, Punktu Interwencji Kryzysowej, oferującego poradnictwo i pomoc w stanach kryzysu zagrażającym zdrowiu psychicznemu, jak również integrowanie działalności placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej. Realizacja tego zadania wymagać będzie analizy rzeczywistych potrzeb lokalnych w tym zakresie i uzgodnień z władzami Powiatu Grodzkiego.

Na terenie Powiatu nie funkcjonują placówki świadczące usługi medyczne z zakresu zdrowia psychicznego i Powiat nie dysponuje odpowiednią bazą lokalową i środkami finansowymi na organizację w/w form wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Program został opracowany przez Zespół w następującym składzie:

1. Barbara Madzelań – Sadoś – p.o. Naczelnika Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu Starostwa Grodzkiego,
2. Lidia Abrameczyk – Główny Specjalista w Wydziale Oświaty, Kultury i Sportu Starostwa Grodzkiego.
3. Anna Wojdalska - Podinspektor w Wydziale Oświaty, Kultury i Sportu Starostwa Grodzkiego,
4. Andrzej Bączkowski – Kierownik Poradni Zdrowia Psychicznego w Szpitalu Zachodnim im. św. Jana Pawła II w Grodzisku Maz.
5. Grażyna Rymarczyk – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Maz.
6. Hanna Wilamowska – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Maz.,
7. Rafał Szczepaniak – Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzisku Maz.,
8. Krystyna Kott – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Milanówku,
9. Agnieszka Boczek – Dyrektor Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Grodzisku Maz.,
10. Teresa Ciszewska – Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Izdebnie Kościelnym,
11. Małgorzata Młynarczyk – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaktorowie,
12. Iwona Mejsner – Wiceprezes Stowarzyszenia „Małwa Plus”,
13. Karola Gąsiorowska – Kierownik Środowiskowego Domu Samopomocy w Podkowie Leśnej,
14. Anna Świątkowska – Przewodnicząca Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Maz.,
15. Barbara Mańkowska – Chojnacka – Terapeuta uzależnień w Poradni Leczenia Uzależnień w Grodzisku Maz.